

BENJAMIN BRITTEN

ARCHA
NOEMOVA

Benjamin Britten

ARCHA NOEMOVA

(Noye's Fludde)

Český překlad libreta Přemysl Charvát

Dirigent
Režisér
Asistentka režie
Výtvarnice scény a kostýmu

Sbory nastudovala a řídí
Korepetice
Inspicient
Napovídá

Paolo Gatto j. h.
David Sulkin j. h.
JUDr. Jarmila Sysalová j. h.
Barbora Haragoničová
Tereza Lhotáková } posluchačky DAMU, Praha
Mirela Tůmová
Lenka Živocká
Lenka Živocká
Jana Mlčochová
Hana Navrátilová

Masky a kostýmy zvířat byly vytvořeny účinkujícími dětmi za pomoci výtvarnic.

Vedoucí umělecko-technického provozu Stanislav Muntág. Vedoucí dekoračních dílen Marcela Kožušníková, vedoucí krejčovny Jiřina Richterová. Jevištění mistři Jan Benek a Antonín Krajiček, mistr elektroakustiky Bořivoj Wojnar. Mistr garderoby Růžena Mauerová. Rekvizity Zdena Hončová.

ÚČINKUJÍ:

Boží Hlas Karel Čepk
Noe Dalibor Hrda
Paní Noemová Tamara Brummerová
Pan Jafet Jiří Halama
Paní Jafetová Bohdana Šindlerová
Sem Kateřina Uherková
Paní Semová Pavla Hrušková
Cham Jana Kurečková
Paní Chamová Alexandra Polarczyková
Klepny paní Noemové Petra Burešová

Kateřina Brabcová
Andrea Plachká
Jana Botošová
Gabriela Gašová
Šárka Maršálová

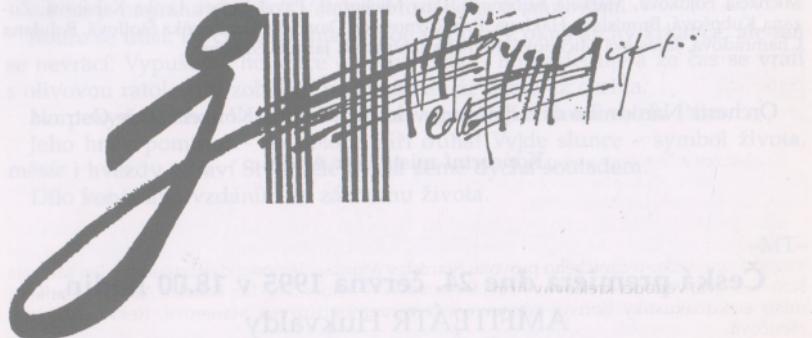
Havran Pavel Bernatský
Holubice Věra Jokelová

ZŠLJ
ZŠLJ

} Konzervatoř Ostrava

- Konzervatoř Ostrava

} Konzervatoř Ostrava

Zvířata a ptáci – děti Operního studia Divadla Antonína Dvořáka
pod vedením Lenky Živocké:

Filip Bajger, Lenka Blažková, Marta Bothová, Emilie Černá, Tamara Kawiková, Aneta Majksová, Tereza Nečasová, Radmila Pěnkavová, Adriana Polarczyková, Petra Sajková, Andrea Schönová, Vladěka Snopková, Renáta Stodůlková, Dominika Stolinská, Jiří Svrčina, Hana Švecová, Jana Tomášková, Renáta Valešová, Michaela Vojtová, Lucie Zrzavá

Děti Základní školy Leoše Janáčka, Hukvaldy, pod vedením Ivy Jílkové:

Markéta Giňovská, Svatava Lélová, Petra Brusová, Markéta Chamradová, Miroslav Kowolowski, Markéta Mičanová, Kristýna Štوفová, Barbora Cochlarová, Jana Blahutová, Václav Holub, Jan Mareš, Martin Ševčík, Jan Návrat, Jakub Hrček, Jana Kuběnová, Ondřej Strakoš, Nela Kornetová, Iva Brunclíková, Jana Bělunková, Romana Mičanová, Michal Konečný, Renáta Dolžalová, Radek Blahut, Přemysl Holub, Marek Košica, Tereza Lélová, Radomír Búžek, Petra Hubenáková, Monika Rožnovská, Pavla Kološová, Lenka Reková, Aneta Strakošová, Michal Vicher, Michal Čajánek, Veronika Lančová, Radka Jokelová, Bohdan Stacha, Dalibor Fabriger, Ivo Ševčík, Pavla Kahánková, Tomáš Kowolowski, Michaela Hrčková, Martin Pělucha, Jiří Kocián, Radek Štefek, Vlastimil Poruba, Markéta Kološová, Markéta Laníková, Jan Vicher, Karin Lačková, Veronika Hubenáková, Alena Hrčková, Luboš Březina, Martina Mičanová, Michaela Fojtíková, Markéta Kuběnová, Jana Michnová, Pavel Vicher, Lenka Kabátová, Zuzana Kubošová, Bronislava Haklová, Eva Rožnovská, David Koller, Zdeňka Štوفová, Bohdana Chamrádová, Jaroslava Michnová, Romana Jaltíková, Jarmila Sýkorová

Orchestr Národního divadla moravskoslezského a Konzervatoře Ostrava

Koncertní mistr Petr Anděl

**Česká premiéra dne 24. června 1995 v 18.00 hodin,
AMFITEÁTR Hukvaldy**

Děj miráku Archa Noemova

Modlitba shromáždění věřících. Hlas Boží sděluje Noemovi, že bude zničen svět, na který se Bůh rozhněval, protože lidé nectí jeho zákony. Přívaly vod za trest zahubí hříšnou zemi. Zachráněn bude za věrné služby jen Noe, člověk spravedlivý. Noe má na příkaz postavit velkou loď – archu – kam vezme svou ženu, tři syny – Séma, Cháma, Jafeta a jejich ženy. Noe děkuje Bohu, že ochrání loď před zkázou, až bude zatopen svět.

Všichni se dají do práce, jen svárlivá paní Noemová zavrzle odmítá přiložit ruku k dílu. Namísto toho se jen všem se sousedkami – klepnami vysmívá.

Bůh vyzve Noemu, aby nastoupil s rodinou na loď spolu s párem zvířat a ptáků. Ostatní musí zůstat stranou: zhoubný dešť potvrá čtyřicet dnů a nocí.

Noe s dětmi i zvířaty vchází do archy, ale paní Noemová nedá na domluvy, nechce opustit přítelkyně. Navzdory se všechny posilňují pitím.

Noe i synové marně volají matku do lodi, ona nedbá ani blížící se bouře. Nakonec je přes protesty na poslední chvíli Noem a syny vtažena do archy násilím.

Archa je zmítána vichřicí. Všichni prosí Boha o smilování.

Bouře se utíší. Po čtyřiceti dnech Noe vypustí z okna archy krkavce, ale ten se nevrací. Vypuštěná holubice – věrný pták – ho následuje a za čas se vrádí s olivovou ratolestí v zobáčku na znamení, že země již oschlá.

Na pokyn Božího Hlasu lidé i zvířata opouštějí archu a velebí Pánu.

Jeho hněv pominul – na obloze září duha! Vyjde slunce – symbol života, měsíc i hvězdy zdraví Stvořitele a celá země dýchá souladem.

Dílo končí díkůvzdáním za záchrannu života.

-MT-

Benjamin Britten (1913–1976), vedle Henryho Purcella a Edwarda Elgara nejvýraznější osobnost anglické hudby. Absolvoval Royal College of Music v Londýně, působil jako klavírista a dirigent. Úspěšným provedením Sinfonietty op. 1 a Simple Symphony pro smyčce op. 4 (1925, přepracována 1934) proniklo jeho jméno do hudební veřejnosti. V mládí zpíval jako člen madrigalové skupiny; své umění zhudebňování slova uplatnil později v četných sborových skladbách. Komponoval pro orchestr – známé dílo Průvodce mladého člověka orchestrem –, zabýval se hudbou k filmům, zvláštní pozornost věnoval jevištní tvorbě.

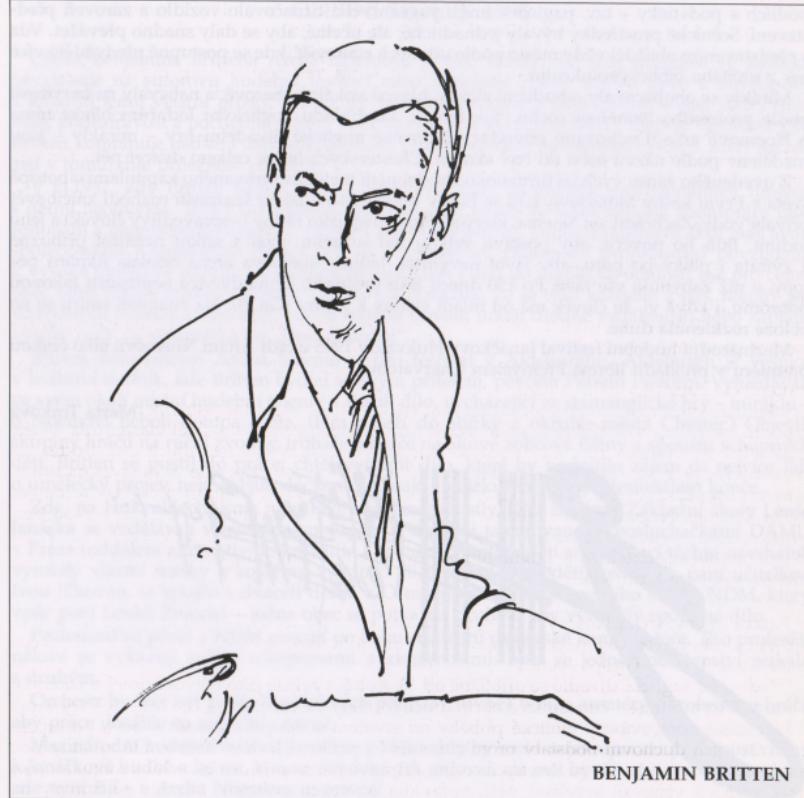
Do vývoje světové opery Britten závažně přispěl svým nejhranějším dílem Peter Grimes, které mělo premiéru v Londýně r. 1945. Po tomto úspěchu následovala řada titulů odlišného charakteru, např. Albert Herring (1947), vlastní zpracování Gay-Pepuschovy Žebrácké opery (Beggar's Opera, 1948), nebo dětská opera Dělejme operu (1949). Dramaticky příběh The Turn of the Screw (1954) – Pod koly osudu – obsahuje náročnou ústřední chlapecou roli. Sen noci svatojánské (1960) byl uveden v Bratislavě dva roky po své premiéře. Poslední skladatelovo hudebně dramatické dílo Death in Venice – Smrt v Benátkách (1972) je inspirováno novelou Thomase Manna.

Benjamin Britten navštívil r. 1964 na koncertním turné také Prahu. Skladatelova tvorba zaujme pevným etickým základem, soucitem s trpícími, láskou k dětem. Hudebními kvalitami a myšlenkovou hloubkou vyniká Brittenovo Válečné requiem (1962), věnované památce rodičů a obnověném katedrály v Coventry.

Jako hudební organizátor se B. Britten stal spolu zakladatelem English Opera Group (1947) a podílel se též na vzniku Hudebního festivalu v Aldeburghu, kde uváděl vlastní díla. V této malé obci na východním pobřeží Anglie skladatel žil do svých posledních dní. Brittenova hudební řeč je v podstatě tradiční, ale osobitá, zvláště v melodice, kde navazoval na starou lidovou i umělou hudbu. Časem jeho hudba pro svou zvláštní sdělnost pronikla za hranice Velké Británie. Nepodobí se chtěnou přístupností za každou cenu, zaujme spíše svou bezprostředností – v anglické hudbě Benjamin Britten zůstal „dokonalým mistrem stylu“. Zralé tvůrčí období skladatelovo je kromě humanistického poselství prozářeno poesíí a upřímným, vřelým vztahem k přírodě.

Krátká opera Archa Noemova (Noye's Fludde) op. 59 z let 1957–1958 navazuje na tradice staroanglického dramatu nebolí miráku z okruhu Chesteru (město) a vychází z biblického textu Genesis (6–9) Potopa světa.

Středověké anglické divadlo se přibližně od 13. století vyvíjelo jako výtvar lidový, amatérský. Přestovali ho měšťané – řemeslníci a obchodníci. Miráky (miraculum – The Miracle Play = hra o zázrácích) zpracovávaly biblické příběhy od stvoření světa po poslední soud a postupem času do jejich duchovní podstaty pronikaly světské prvky. Všechny dochované miráky jsou anonymní – byly dílem řemeslnických cechů. Přípravě her se příslušníci cechů s rodinami jako obec věřících věnovali s velkou péčí, zpravidla o větších svátcích. Miráky se hrávaly na

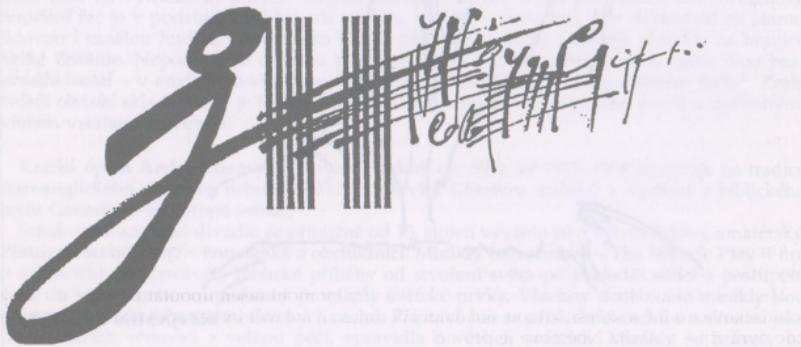
pódíích s podvozky – tzv. pagina = angl. pageant, což označovalo vozidlo a zároveň představení. Scénické prostředky bývaly jednoduché, ale účelné, aby se daly snadno převážet. Vůz s představením objížděl vždy město podle udaných stanovišť, kde se postupně předvádělo více her z určitého biblického okruhu.

Mirákly se obohacovaly o hudební složky, hlavně vokální, sborové, a nabývaly na barvitosti podle profesního zaměření cechů. Tak bývalo kupříkladu anglickým loďářům blízké téma o Noemově arše. Dochované původní středověké anglické divadelní hry – mirákly – jsou rozděleny podle názvů měst do čtyř skupin. Chesterských her je celkem dvacet pět.

Z uvedeného žánru vychází Brittenovo zhudebnění textu, inspirovaného kapitolami o potopě světa z První knihy Mojžíšovy, kdy se Bůh v hněvu nad lidskou špatností rozhodl zničit svět přívaly vody. Zachránil jen Noema, který se projevoval jako rádný (=spravedlivý člověk) a jeho rodinu. Bůh ho pověřil, aby postavil velkou loď – archu, vzal s sebou nejbližší příbuzné a zvířata i ptáky po páru, aby život nevymřel. Jediné Noemova archa odolala náporu potop, v níž zahynulo vše živé. Po 150 dnech Bůh prohlásil, že nikdy více nepřipustí takovou potohromu, i když ví, že člověk má od mládí sklon k zlému (Gn. 8). Na znamení smíru se na obloze rozklenula duha.

Mezinárodní hudební festival Janáčkovy Hukvaldy 1995 uvádí Archu Noemova jako českou premiéru v překladu libreta Přemyslem Charvátem.

Marta Trnková

OPERNÍ SPOLEK 1995

Opera Benjamina Brittena Archa Noemova je sice krátká, ale tato stručnost se zdáleka nevztahuje na autorovu hudební invenci nebo divadelní cítění. Britten pojál s dovedností a lehkostí jemu vlastní prostý, přímočáry charakter Noema a jeho rodiny, stejně jako cynismus, podezíravost a pochybné sklony Paní Noemové a jejích přítelkyň – klepen. Obdobně pak Britten kombinuje nadšení dětí se zkušenosí profesionálních hudebníků i pěvců, kteří nacházejí v tomto díle příležitost pro sebe.

V r. 1957, kdy Britten napsal Archu Noemovu, byla kombinace profesionálních umělců s dětmi neobvyklá. Téměř po čtyřiceti letech se však všude ve Velké Británii spolupráce profesionálů s neprofesionálními umělci – amatéry široce podporuje. Podobné kulturní akce mají svou společenskou i uměleckou funkci. Výcvik a předvádění zkušenosí profesionálů povzbuzuje k vysoké umělecké úrovni, zapojování běžných lidí i dětí do umělecké události má pro celou obec nebo region značný význam. Umění tak dokazuje, že se týká každého z nás, nikoliv jen vzdělaných jedinců anebo těch, kdo si mohou dovolit urazit dlouhé vzdálenosti nebo zaplatit vysoké ceny za vstupenku do „Domu umění“.

Britten komponoval Archu Noemovu pro festival v Aldeburghu. Aldeburgh je vesnice v hrabství Suffolk, kde Britten bydlel se svým přítelem, pěvcem Petrem Piercem. Vyhledávali ve svém okolí místní hudební talenty a složili dílo, vycházející ze staroanglické hry – miráku – o Noemovi nebo Potopu světa. (Hra naleží do sbírky z okruhu města Chester.) Objevili skupiny hráčů na ruční zvonky, trubače a hráče na altové zobcové flétny a spoustu schopných dětí. Britten se pustil do práce: chtěl vytvořit dílo, které by podnitovalo zájem co nejvíce lidí o umělecký projev, nejmladším děckem počínaje a nejzkušenějším profesionálem konče.

Zde, na Hukvaldech, jsme nyní také kombinovali síly. Děti z místní Základní školy Leoše Janáčka se vzdělávají v hudbě a spolupracují s velmi talentovanými posluchačkami DAMU v Praze (oddělení alternativního divadla a loutek). Všechny děti si s pomocí téhoto návrhářek vytvořily vlastní masky a kostýmy zvířátek. 70 hukvaldských dětí, vedených paní učitelkou Ivou Jílkovou, se spojilo s dvaceti dětmi z Ostravy, ze souboru Operního studia NDM, který vede paní Lenka Živocká – jedna obec se potkala s druhou, aby vytvořily společné dílo.

Profesionální pěvci z NDM pracují po boku studentů ostravské konzervatoře. Tito profesionálové se vykazují svými schopnostmi a zkušenosími: opět se jedno společenství setkalo s druhým.

Orchester by měl být podle Brittenových představ rovněž tvořen amatéry i profesními hráči, aby práce dosáhla co nejvyšší úrovně.

Mezinárodní hudební festival Janáčkovy Hukvaldy by mohl nejen upoutat pozornost ciziny k Janáčkově hudbě a ke vši, kterou skladatel tak miloval, ale měl by též spojovat občany, kteří zde nyní žijí – a Archu Noemova je pro ně!

Dirigent Charles Mackerras, který po druhé světové válce studoval v Praze u Václava Talicha, byl zvolen, aby jako první dirigoval Archu Noemovu.

Od roku 1926, kdy Leoš Janáček navštívil Londýn, aby slyšel své dílo zahraničí ve Wigmore Hall, se do poloviny padesátých let jeho hudebník nikde v Anglii neposlouchala. Až Charles Mackerras ji s nadšením začal seznamovat britskou veřejnost. Šťastnou shodou okolnosti se stalo, že Brittenova Archa Noemova má svou českou premiéru právě na Janáčkových Hukvaldech. Můžeme si jen představovat, co by si Leoš Janáček o Arše myslел.. Víme však, že se cítil úzce spojen se svým rodištěm a měl blízko k lidem, které znal a miloval, ať byli vzdálení nebo prostí. Ačkoliv není Archa Noemova Janáčkovým dílem, ale dílem jeho mladšího anglického současníka, doufajme tedy, že zůstává věrné duchu Janáčkových ideálů, vkušu a nadšení a že Operní spolek 1995 nekončí letošním festivalem!

David Sulkin, červen 1995
Translation: Marta Trnková

Rád bych vyjádřil své upřímné díky všem, kdo se přičinili o zdar představení Archy Noemovy:

- Panu Janu Sobotíkovi, starostovi Hukvald
- Panu Zdeňkovi Hlubkovi, řediteli, stejně jako učitelskému sboru Základní školy Leoše Janáčka, Hukvaldy:
- Panu Vladanu Jílkovi, zástupci ředitele
- Paní Květuši Křenkové
- Paní Táni Klečkové
- Paní Marii Nevludové
- Paní Ludmile Krosíkové
- Paní Aleně Lérové
- Paní Haně Volné
- Panu Miloslavu Weigertovi
- Panu Luděkovi Bujoňskovi a zvláště
- Paní Ivě Jílkové

- Rodině Ondříčkových z Hukvald
- Severomoravským plynárnám za zapůjčení vozu
- Pánům Kalfusovi a Žižkovi z oddělení alternativního divadla a loutek, DAMU, Praha.

David Sulkin

Poděkování

Vážení diváci,

Jsme rádi, že Vás po roce můžeme opět přivítat na Hukvaldech. Národní divadlo moravskoslezské se také v tomto roce ujalo organizace Mezinárodního hudebního festivalu Janáčkovy Hukvaldy.

Program festivalu jsme připravovali s jediným cílem: připravit Vám příjemné setkání s hudbou, jejími interprety i divadlem.

Příprava festivalu je náročná nejen z hlediska finančního, ale především organizačního. Děkujeme za pomoc při realizaci festivalu, za pochopení a vstřícnost, jaké se nám dostalo ze strany našich partnerů:

Ministerstvu kultury České republiky
obci Hukvaldy
Konzervatoř Ostrava
Muzeu Beskyd z Frydku-Místku i hradu Hukvaldy
ARS koncertu Ostrava
Fondu Leoše Janáčka z Brna
Britské radě v Praze
Moravskoslezské nadaci Leoše Janáčka – OKD, a. s.
Lesům České republiky

Nemalý dík patří technickým složkám Národního divadla moravskoslezského pod „taktovkou“ šéfa techniky pana Stanislava Muntága.

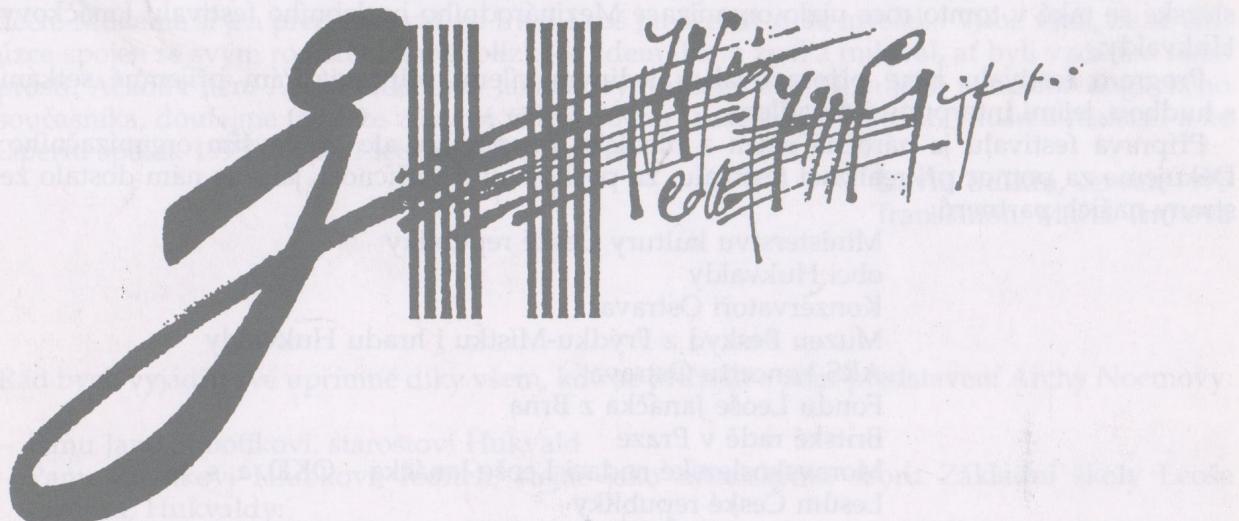
Přejeme Vám krásné festivalové dny na Hukvaldech.

Radmila Kotterbová
manažer NDM a tajemnice festivalu

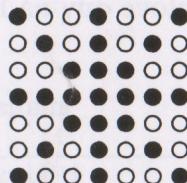
Výbor festivalu:
Mgr. Ilya Racek, ředitel NDM
Mgr. Luděk Golat, šéf opery NDM
RADMILA KOTTERBOVÁ, manažer NDM a tajemnice festivalu
Doc. PhDr. Ivan Měřka, Fond Leoše Janáčka, Konzervatoř Ostrava
Petr Sobotík, starosta Hukvald
Mgr. Jaromír Javůrek, ARS koncert Ostrava

NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ

Ředitel: ILJA RACEK
Šéf opery: LUDĚK GOLAT

The British Council

FOND LEOŠE JANÁČKA
602 00 Brno, Radnická 10

Program vydalo Národní divadlo moravskoslezské

Redakce programu: PhDr. Marta Trnková

Výtvarná úprava: Mirek Tittler

Tisk OSTRAVSKÉ TISKÁRNY, a. s., 709 70 Ostrava 1, Novinářská 7